ואיבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי הא דאפקריה באפי תלתא. כלומר הך מתניתא נמי דהמפקיר את כרמו כר' יוסי אתיא דעד כאן לא קאמר ר' יוסי דמפקיר יכול לחזור בו אלא דאפקריה באפי תרי כלומר שאין שם שלשה דומיא דמתניתין דקתני דאין עמהם אחר ובהא בלחוד הוא דאסר ר' יוסי דסבירא ליה דכל כי ה"ג הפקר כמתנה דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות מפקיר. וטעמיה משום דאין עמהם אחר ג"ל דליכא בהדיה אלא תרי אדעתא דחד דמהנך בלחוד אפקריה דכל די תרי ליכא קלא משום הכי דמי למתנה דכי היכי דבמתנה לא מפיק ליה מרשותיה אלא אדעתא דאידך ה"ג הכא לא מפקיר אלא אדעתא דאידך או אדעתא דחד

איבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי הא דאפקריה באפי תלתא דאמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק כל המפקיר בפני שנים לא הוי הפקר שלשה הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידין:

הדרן עלך אין בין המודר

(א) רש"י ד"ה ואיבעית אימא הד"א עם ד"ה כגון וכו' ואלהכי קתני כל"ל ותיבת הכי נמחק:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיבעית אימא הד"א עם ד"ה כגון וכו' ואלהכי קתני כל"ל ותיבת הכי נמחק:

גליון הש"ס

גמ' ור' יהושע ב"ל אמר. עיין שבת דף יח ע"ב תוד"ה דמפקרא. ספחיס דף ד ע"ב תוד"ה דמדאוריימא:

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ב מהל' נדרים הלכה טז סמג לאוין רמב טוש"ע ח"מ סימן רעג סעיף ז:

מתרוייהו הילכך כי היכי דבמתנה לא נפיק מרשותיה עד דאתי לרשות מקבל ה"ג בהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. ומתני' דהמפקיר את שדהו בכי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קתני דעד שלא זכה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אבל הך מתניתא דהמפקיר את כרמו מתוקמא דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דליכא תלתא אושא מילתא ואדעתא דכולי עלמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך אע"ג דבמתנה עד דאתי לרשות מקבל לא נפיק מרשות זוכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלגאלתר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר.** משום דאדעתא דכוליה עלמא אפקריה: **בפני שנים לא הוי הפקר.** דכיון דליכא קלא אדעתא דידהו בלחוד אפקריה ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש במה שכתבתי קלת דברים שלמדתי מדברי הראשונים זכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעתיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אתיא ור' יוחנן דאמר הכי לעיל [מג.] הא איתותב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא בבריתא דהמפקיר את שדהו אוקמתא דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן בדינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקתני דעד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבוע ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי לרשות זוכה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות נדרים (הלכה טז):

הדרן עלך אין בין המודר

הא כגון דאפקריה בפני שלשה ואינו יכול לחזור בו. ודמי כאילו אתי לרשות זוכה והא דאתי ליה דאינו הפקר עד דאתי לרשות זוכה באפי תרי דיכול לחזור בו דאמר רבי יוחנן בפני שנים אינה מיקרי למיקם לרמאי וגם סתם הפקר מועיל אפי' שלא בפני שלשה: רבי יהושע בן לוי אומר דבר תורה **אפי' באחד הוי הפקר.** פר"ת דר' יוחנן סבר לה כרבי יוסי ורבי יהושע בן לוי כרבנן ומן המותר הוי הפקר לגאלתר וזו היא כפר"ת דלעיל דמדאוריי' אמר רבי יוסי דלא הוי הפקר אבל לפר"י דלעיל מלי סבר כר' יוסי דלא פליג אר' יוחנן מידי (אלא). מהכא שמעינן דדוקא [בקרקעות הוא דשייך] דמאות אבל במטלטלין הוי הפקר לגאלתר אפי' בפני שנים ואפי' לפירוש ר"ת הלכתא כר' יהושע בן לוי דקיימי רבנן כוותיה ועוד ר' יהושע בן לוי ור' יוחנן הלכה כרבי יהושע בן לוי בכל מקום לשון הרב ר"א מדפסקינן בפ' תפלת השחר (ברכות כח:) דלית (ליה) הלכתא כוותיה אלא בתרי והתם מפרש להו אבל באחריני הלכתא כוותיה דרבי יהושע בן לוי דלא מצריך תלתא מדרבנן אלא גבי מעשר וכדפרישית טעמא שלא יפקיעו ממעשר אבל לא להפקיר

כליו בשבת שלא יעבור על שביתת כלים וכן בהמתו לא בעי תלתא אלא כדפרישי בינו לבין עצמו שפיר דמי כדאמר פ"ק דשבת (דף יח:) גבי כלים דמפקר אפקוריה וסתמא קאמר בכל עניינים: **הדרן עלך אין בין המודר**

פירוש הרא"ש

איבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי כו'. ואתי שפיר כרבי יוסי הא דקאמ' דלא הוי הפקר עד דאתי ליד זוכה ה"מ באתי תרי אבל באתי תלתא כיון דהוי ההפקר הפקר מפורסם מודה רבי יוסי דיליא מרשותו והוי הפקר ופטור מן המעשר והשתא דאתית דלעיל מלי לאוקמי כרבי יוסי ודאפקריה באתי תלתא ורישא מפני הרמאין: **דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק כל המפקיר בפני שנים לא הוי הפקר.** לענין זה שלא יוכל לחזור בו ומיהו הפקר הוי דאם קדם אחר וזכה בו זכה וחזו דוחק לישנא דלא הוי הפקר משמע שאינו הפקר כלל ואי משום גזירה דאם תמצא אומר הוי הפקר כלל אז הוה ניחא ועתה חזר בו מהך טעמא דפרים רבי יוחנן לעיל טעמיה דרבי יוסי משום דהוי גרשות מפקיר עד דאתי לרשות זוכה אלא סבר דר' יוסי אוסר משום דהפקר בפני שנים לא הוי הפקר כלל ומיהו קשיא דרבי יוחנן גופיה פרש טעמא דרבי יוסי לעיל ואיכא למימר הא דליה הא דרבנן ורבי יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפילו באחד הוי הפקר דסבירא ליה כרבנן דלגאלתר יצא מרשות הפקר וה"ר אליעזר ממי"ץ פירש שמועה זו אליבא דרבנן המפקיר שדהו כל ג' ימים יכול לחזור בו וחייב במעשר מכאן ואילך אין יכול לחזור בו ופטור מן המעשר ואתיא כרבנן דאמרי במתני' דהוי הפקר קודם שזכה בו אחר ולא גזרינן להיות ברשותו לחייבו במעשר כי היכי דלא גזרינן במתני' להיות ברשותו לאסרו על המודר משום מתנת בית חורון ומיהו בתוך ג' סברי רבנן דחייב לעשר אם חזר בו משום שלא נתפרסם ההפקר ויאמרו העולם שהוא אוכל טבל ומיהו גבי נדרים לגאלתר יצא מרשותו לפי שאינו ידוע לכל שהדיבו ואע"פ שלא נתפרסם ההפקר גם הנדר אינו ידוע וליכא למיחש שמא יאמרו הוא נהנה מנכסי המדיר באיסור אבל איסור טבל ידוע לכל: **עד שלא** זכה בו בין הוא בתורת זכיה בין אחר יכול לחזור בו וחייב במעשר. דגזרינן שיהא ברשותו לחייבו במעשר עד שיבא ליד אחר כי היכי דגזרינן במודר משום מתנת בית חורון ור' יוסי היא והאי דנקט הפקר לומן לרבותא נקטיה ואפי' בהפקר כי האי דלא שכיח גזר ר' יוסי כי היכי דגזרינן במתניתין משום מתנת בית חורון: ומתמה ריש רבנן וסיפא ר' יוסי ומוקי לה עולא כולה כרבנן אי הכי אמאי עד שלא זכה כו' הא לא גזר במתניתין משום מתנת בית חורון ומשני שאני הפקר לומן דלא שכיח ויטעו העולם לומר שאינו הפקר ואי פטרת ליה ממעשר יאמרו שטבל הוא אוכל לכך חייבוהו במעשר עד שיזכה בו אחר: **רישא** נמי ר' יוסי. והיינו טעמא דלא גזר להיות ברשותו ולחייבו במעשר עד שיזכה בו אחר כי היכי דגזר במודר משום דלא תשתכח תורת הפקר ואתי למימר הפקר חייב במעשר ולהכי אוקמא אחרי שלשה אדאורייתא ופטור מן המעשר כדי שלא יבא לידי מכשול שיטעו לומר הפקר חייב במעשר ולאו אכמיס שיותר יש לחוש שלא תשתכח תורת הפקר ממה שיש לחוש לגזרת מתנת בית חורון: **אי הכי** מיום ראשון נמי. הוה לן לאוקומיה אדאורייתא משום הך משום גופא בשלמא אי מוקמת ריש רבנן ניחא דבעינן שלשה ימים כדי שיתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל אלא כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואתי שלא זכה ימים עקרוה רבנן לחשש גזירת מתנת בית חורון ואוקמוה אדאורייתא משום דלא תשתכח תורת הפקר ואתי לאפרושי מן החיוב על הפטור אפילו מיום ראשון נמי הוה לן למיחש הכהכי כי עיקר זמיית הפקר הוא תוך שלשה דלא שכיח שיעמוד ג' ימים בלא זכיה והיה צריך לתקן בדבר המלוי ושכיח: **אמר רבה מפני הרמאין** בו'. פי' מה שבתוך שלשה ימים לא הוי הפקר לאו משום גזרת מתנת בית חורון דאי הואי טעמא משום גזירה היינו מפקיעין אותה גזירה משום חשש שלא תשתכח תורת הפקר כמו שאנו מפקיעין אותו לאחר ג' שלא בתוך ג' ימים לא הוי הפקר אדאורייתא מפני הרמאין שלא נמסר הדבר אלא לחכמים דעיקר הפקר ילפינן משביעית בדברים בירושלמי והשביעית תשמטנה מה תלמוד לומר ונשמטתה יש לך נטישה אחרת שהיא כזו ואיזו זו זו הפקר מה זו לעניים ולעשירים אף זו כו' והשביעית דלית בה רמאות והיכא דליכא למיחש לרמאות כגון בתוך שלשה לא הוי הפקר אבל אדאורייתא לא הוי הפקר סיום מילתיה דרבה היא וכיון דאדאורייתא חייב במעשר משום שלא תשתכח תורת הפקר לא מפקעינן ליה ורבי יוסי אוסר בתתי' תוך ג' מן התורה ולאחר ג' משום גזירת מתנת בית חורון: **ודילמא אתי** לעשורי מן החיוב על הפטור בו'. כי מוקמת לה כרבנן ותוך ג' חייב לעשר מדרבנן שלא נתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל וכי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא זכה בו אחר חייב לעשר משום גזירת מתנת בית חורון ניחוש דילמא אתי לעשורי בו': **דאמרי** ליה **כי מעשרת עשר מיניה** וביה. ויותר חשו חכמים לרבנן משום שלא נתפרסם ההפקר ואתו למימר קא אכל טבל ולר' יוסי משום גזירת מתנת בית חורון ממה שחשו דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור: **בשלמא** לעולא. רבנן קתני לה ופטור מן המעשר מדאורייתא לאלתר אלא לר"ל דלר' יוסי לא הוי הפקר מן התורה תוך ג' ימים אמאי פטור מן המעשר: **איבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי** כו'. דטעמא דר' יוסי דלא הוי הפקר תוך שלשה משום דליכא למיחש לרמאות וכיון דאפקריה באתי תלתא והדבר מפורסם לכל ליכא למיחש לרמאות והוי כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאלתר הוי הפקר: **המפקיר בפני ב' לא הוי הפקר.** לאלתר: **דבר תורה אפילו באחד** הוי הפקר. לאלתר כרבנן: **ומה טעם אמרו בג' כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידין.** ומתוך זה ילא בעל הבית להפקיר כדי להפקיע ממעשר וקי"ל בכל מקום הילכתא כריב"ל לגביה דר' יוחנן הלכך הוי הפקר מן התורה אפילו באחד והה"נ אפילו בינו לבין עצמו הלכך בשבת יכול להפקיר כליו שלא יעבור על שביתת כליו וכן בהמתו אם השאילה לעובד כוכבים ולא החזירה לו קודם השבת אפילו בינו לבין עצמו:

הדרן עלך אין בין המודר